

FAN, TA'LIM VA AMALIYOT INTEGRATSIYASI

ISSN: 2181-1776(E) | SJIF 2023: 6.907

Farruh Abdullayev

Samarqand viloyati pedagoglarini yangi
metodikalarga o'rgatish milliy markazi, o'qituvchisi

ONA TILINI O'QITISH JARAYONIDA O'QUVCHILARNI KOGNITIV FIKRLASHGA O'RGATISH

Annotatsiya. Ushbu maqolada ona tili va adabiyot fanida o'quvchini qanday ijodiy fikrlashga o'rgatish va muammolarni tahlil qilishda xorijiy tajribalar haqidagi fikrlar tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: Kognitiv, kreativlik, kreativ fikrlovchi, lefe learning, kompetentlik, kompetensiyaviy yondashuv, xalqaro tajribalar, normativ-huquqiy hujjatlar, metodik tavsiya, kasbiy sifat.

Аннотация. В данной статье анализируются представления о зарубежном опыте обучения студентов творческому мышлению и анализу проблем по предмету родной язык и Литература.

Ключевые слова: Креативность, творческий мыслитель, левое обучение, компетентность, компетентностный подход, международный опыт, нормативно-правовые документы, методические рекомендации, профессиональные качества.

Annotation. This article analyzes ideas about foreign experiences in teaching students how to think creatively and analyze problems in the subject of native language and literature.

Keywords: Creativity, creative thinker, lefe learning, competence, competence approach, international experiences, normative and legal documents, methodical recommendation, professional quality.

Zamonaviy ta'lim tizimining hozirgi vaqtdagi eng dolzarb muammolaridan biri samarali usullar va ularga qo'yilgan muammolarni yechimini izlashdan iboratdir. O'quvchilarining o'z ona tilini o'rganishga bo'lgan qiziqishini rag'batlantirish zarurligi pedagogik jamoatchilik tomonidan har doim e'tirof etilgan. Rivojlanayotgan ta'lim tizimi uchun qulay sharoitlar yaratish maktab o'quvchilarining darslardagi o'quv faoliyati uchun motivatsiyani oshiradi. Bunday sharoitlarni yaratishning eng samarali uslubiy usullari orasida kognitiv usullardan foydalanishni qayd etish mumkin. Muammoli ta'lim, interfaol vositalar, turli modellashtirish vositalari va ko'rinishlardan foydalanish ta'lim sifatini samarali tashkil etishga yordam beradi.

Ona tili va adabiyot darslarida o'quvchilarning o'quv faolligini oshirish uchun o'qituvchi materialni topshirishda quyidagi vositlarga tayanish kerak: komponentlar, maqsadni belgilash, motivatsiya va vositalar.

Faollashtirishning eng muhim jihatlaridan biri o'quv faoliyati maqsad qo'yishdir. Maqsadli fikrlashni shakllantirish uchun o'qituvchi o'quvchilar bajara olishi mumkin bo'lgan topshiriqlar orqali ularni ehtiyojlarini aniqlab, ularni rivojlantirishi kerak. Buning uchun har xil turdagi mashqlar va aqliy o'yinlar tashkillashtirish mumkin. Masalan, umumiy va farqlarni aniqlash, taqqoslash, guruhlash, va boshqalar.

Bundan tashqari ona tili adabiyot darslarida AKTdan foydalanish o'quvchilarning o'quv va kognitiv faolligini oshirishning yaxshi vositasi bo'lishi mumkin. Bugungi kunda ta'lim tizimida kompyuter dasturlari va elektron adabiyotlarning katta tanlovi va imkoniyati mavjud. Imlo va punktuatsiya savodxonligi ko'nikmalarini shakllantirishga qaratilgan dasturlar ham ko'plab yaratilmoqda. Keng qo'llaniladigan elektron texnologiyalardan foydalangan holda test so'rovlari, turli ta'lim dasturlari bilan trening mashqlarini amalga oshirishimish mumkin.

Darslarda axborot texnologiyalaridan foydalanish katta foyda keltiradi - bu, birinchi navbatda, o'quvchilarning dunyoqarashini kengaytirish imkonini beruvchi darsliklarga qo'shimcha materiallar, o'quvchilar bilimini tezkor nazorat qilish hamda o'qituvchining vaqtini va harakatlarini sezilarli darajada tejaydi.

Rivojlantiruvchi usullardan tadqiqot va ijodiy xarakterdagi mustaqil topshiriqlardan foydalanish (so'z yoki frazeologik iborani etimologik tahlil qilish, yozuvchi tilini tahlil qilish) ham o'quv va kognitiv faoliyatni faollashtirishga yordam beradi. Bu usulni qo'llashda o'quv faoliyatini imkon qadar realga yaqinroq tashkil etishga harakat qilish muhimdir.

Ta'limni bu shaklda olib borish o'quvchilarni ona tiliga qiziqish bilan birgalikda ular bilan hamkorlikda ishlashga o'rgatadi qo'shimcha ma'lumot manbalari, ularning maqsad qo'yish, kuzatish, taqqoslash, umumlashtirish, xulosa chiqarish qobiliyatini rivojlantiradi, izlanish va ijodiy faoliyat turini shakllantiradi. Natijada bolalar o'z nuqtai nazarini ifoda etishga, egallagan bilim, ko'nikma va malakalarini qayta yodga olgan holda amaliyotga qo'llay olishga o'rganadilar. Mustaqil ravishda xulosalar chiqarib muammoli vaziyatlarni tahlil eta oladilar. Ushbu turdagi ishlarni tashkil etish bosqichma-bosqich foydalanishni o'z ichiga oladi. O'quvchilarning har biri uchun savollar bilan kelish, o'quv mavzularining qismlarini tahlil qilish va ularga darslikdan foydalanib javob berish; matnda talab qilinmagan ma'lumotlar qolsa savollarni

to'ldirish, matnning asosiy so'zlarini ajratib ko'rsatish, lug'atdagi notanish so'zlar, matnni qayta aytib berish, tayanch so'zlar orqali tushunchalar jadvali yoki xaritasini tuzish uchun so'zlar, topshiriqni bajarish algoritmini ishlab chiqish.

Ona tilidagi darsning yakuniy bosqichi til - o'quvchilarning o'quv faoliyati natijalarini tahlil qilish. Darsda bajarilgan ishlarning samaradorligini ob'ektiv baholash uchun talabalar tomonidan qo'yilgan maqsadga qaytish kerak. dars boshida. Ushbu tahlil yordamida, o'quvchilarda aks ettirish tuyg'usi rivojlanadi, kabi Natijada, tobora ko'proq talabalar o'zlarining sinfdagi ishlari natijalariga ob'ektiv munosabatda bo'lishlari mumkin, bu esa keyingi faollikni rag'batlantiradi. o'quv faoliyati

Shunday qilib, yuqorida tavsiflangan texnologiya, usul va usullarni kompleks qo'llash o'quvchilarning bilish faoliyatini faollashtiradi. Ona tili darslarida o'rta sinf o'quvchilarining o'rganilayotgan til hodisalariga qiziqishini oshirishga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. A.G'ulomov, M.Qodirov va b. Ona tili o'qitish metodikasi. – T.: “Fan va texnologiya”, 2012-yil.

2. Rasulov R. (2020). Kelajak - til sohiblariniki. Til va adabiyot ta'limi, 7(7), 63-64.

3. <https://uz.unansea.com>